

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

У березні, в умовах відсутності суттєвих нових руйнувань критичної інфраструктури енергетичного та іншого життєзабезпечення на фоні відносної стабільності впливу інших чинників, на цінах споживчого ринку передусім позначився сезонний чинник – споживча інфляція сезонно прискорилася до 1,5% за місяць (0,7% у лютому ц.р.). Проте в річному обчисленні сповільнилася до 21,3%, що є нижчим, ніж очікувалося. Загалом поточний рівень інфляції залишається співставним із низкою країн Європи.

Варто очікувати, що споживча інфляція в найближчій перспективі, за винятком форс-мажорних обставин, не зазнаватиме шоків зсувів у жоден бік, оскільки співвідношення чинників стимулювання та стримування інфляції збережеться на поточному рівні.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Березень 2022	Березень 2023	Березень 2022	Березень 2023
Зміни споживчих цін	13,7	21,3	4,5	1,5
Базова інфляція	10,5	19,8	3,8	1,3
Небазова інфляція	18,2	23,5	5,4	1,9

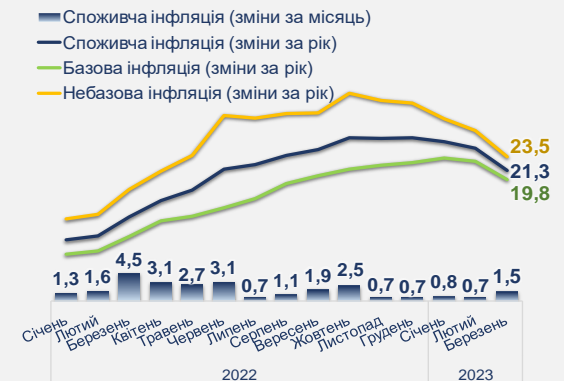
Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

У березні 2023 року споживча інфляція сезонно прискорилася до 1,5% за місяць (0,7% у лютому ц.р.), що є нижчим, ніж очікувалося. Першопричиною відносно низької динаміки залишається збереження стриманого попиту протягом війни. Зростання цін за підсумками I кварталу 2023 року становило 3%, у річному обчисленні й далі сповільнювалось і становило 21,3% (24,9% відповідно).

Сезонний чинник прискорив подорожчання:

- ✓ **продуктів харчування** (з 1,5% у лютому до 2,3% у березні, що і сформувало основний внесок в інфляцію) через подальше зростання цін на овочі (на 17,3%, внесок – 0,5 в.п., порівняно з 13,9% у лютому) на фоні часткового виснаження запасів минулорічного врожаю, прискорення темпів імпорту «традиційних» для українського столу овочів (цибулі, капусти, моркви та навіть картоплі), а також надходження в продаж нового врожаю – порівняно високовартісних тепличних овочів. Додатковим чинником була реалізація в цінах витратної складової, що посилювалася періодом підготовки до великодніх свят та зумовила прискорення зростання цін на м'ясо та м'ясопродукти (на 0,9%, внесок – 0,1 в.п., порівняно з «плюс» 0,2% у лютому), яйця (на 1,8% порівняно з «мінус» 1,9%);
- ✓ **одягу і взуття** (на 12,5%, зокрема в березні впродовж 2020-2022 років за розрахунками Мінекономіки ціни підвищувались у середньому на 12,8%) з огляду на очікування переходу до весняно-літнього гардеробу, до якого додався чинник намагання на цьому фоні компенсувати попередньо понесені

Рис. 1 Споживча інфляція, базова і небазова інфляція, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 2 Зміни (гармонізованих) споживчих цін деяких країн та України в березні 2023 року, % у річному обчисленні

Джерело: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics, Держстат

Рис. 3 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

втрата, у т.ч. через зміну обмінного курсу готівкової гривні (на кінець березня ц.р. порівняно з відповідною датою торік середньозважений курс «продажу» гривні до долара США на готівковому валютному ринку девальвував на 25,5%);

- ✓ **проїзду в міжміському поїзді** (на 6,4% у відповідності до механізму коригування вартості перевезень залізничним пасажирським транспортом).

Також інфляційними чинниками лишаються:

- ✓ **звуження пропозиції на деяких сегментах внутрішнього ринку**, зокрема через збільшення експортного потенціалу – вітчизняні виробники на фоні постійного світового попиту на продукти харчування скоригували і внутрішні ціни, зокрема це стимулювало подальше подорожчання продукції птахівництва (ціна на тушки курячі зросла на 2,3%, на окремі порційні частини та філе куряче – на 2,4% тощо);
- ✓ **високі виробничі витрати** (лише частково відобразилися в цінах споживачів), у т.ч. через недостатність матеріальних, людських і фінансових ресурсів, пошкодження логістичних ланцюгів та критичної інфраструктури внаслідок обстрілів, високий рівень ризиків;
- ✓ **більша впевненість щодо найближчої перспективи**, що, відповідно, поступово посилює мотивацію споживача до більш вільного використання власних коштів на ринку.

Довідково. Упродовж березня на непродовольчому ринку прискорили зростання ціни на меблі та предмети обстановки, бойлери, мультиварки, товари для підтримки чистоти, фармацевтичну продукцію, запасні частини й аксесуари для автомобілів, газети тощо. Серед послуг вищими темпами підвищувалася вартість оренди житла, курсів водіїв та іноземної мови, мобільного зв'язку, страхування та ін.

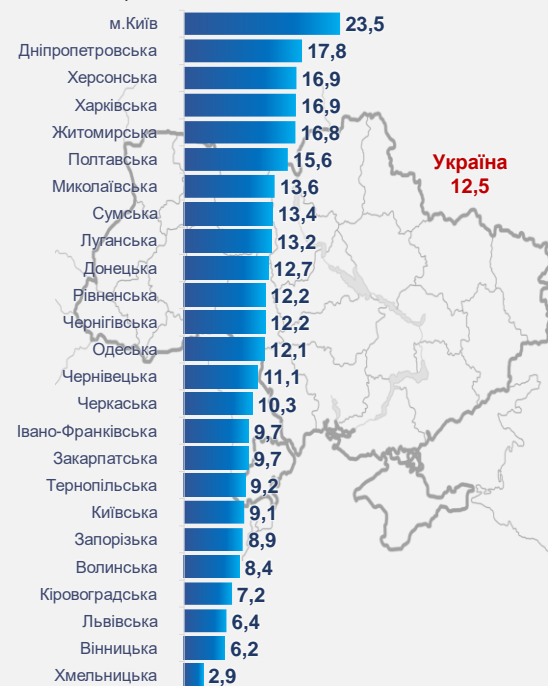
Натомість зберігається дефляційний вплив на загальний індекс інфляції завдяки:

- ✓ **насиченню внутрішнього ринку пальним**, що на фоні падіння світових цін зумовило зниження і внутрішніх цін на паливо та мастила (на 3%, внесок – «мінус» 0,1 в.п.) та в цілому у сфері транспорту (на 0,9%);
- ✓ **незмінності тарифів на житлово-комунальні послуги**, що в умовах війни утримуються стабільними завдяки рішенням Уряду – по Україні ціни на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива в березні знизилися на 0,1% (до розрахунку ціну у цій групі включається вартість твердого палива – дрова, що в березні з огляду на неактуальність подешевшали на 2,8% й у підсумку зумовили зниження цін у групі в цілому).

Також антиінфляційними чинниками лишаються:

- ✓ **покращення ситуації у виробництві** – відбувається поступове відновлення виробничих процесів, урахування налагодження логістичних маршрутів, активізацію економічних агентів, стабілізацію ситуації з енергопостачанням тощо;

Рис. 4 Зміни цін на одяг і взуття за регіонами у березні 2023 року, % за місяць

Джерело: Держстат

Рис. 5 Кількість населення, які перетнули кордон України, млн

*відображає транскордонні переміщення (а не фізичних осіб), з 18 по 23 лютого до РФ з Донецької та Луганської області переїхали ще 105 тис. осіб.

**відображає транскордонні переміщення (а не фізичних осіб). Повернення в Україну можуть мати маятниковий характер.

Джерело: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Рис. 6 Топ-3 найважливіших проблем для опитаного бізнесу

Джерело: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Довідково. За даними щомісячного опитування «Український бізнес під час війни», здійсненого ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», у березні порівняно з лютом поточні показники виробництва істотно покращились – індекс змін виробництва збільшився із «мінус» 0,06 до 0,18, уперше за кілька місяців змінивши знак на додатний.

- ✓ **«заякорення» офіційного курсу гривні** передусім завдяки повноцінній підтримці з боку міжнародних партнерів України, що також позначилося на збереженні відносно стабільності готівкового обмінного курсу гривні;

Довідково. Послаблення тиску на гривню відображається в її ревальваційній динаміці на готівковому валютному ринку, зокрема середньозважений курс «продажу» готівкової гривні до долара США на кінець березня ц.р. (порівняно з датою на кінець попереднього місяця) зміцнився на 2,7% (з початку цього року – на 6,9%).

- ✓ **зниження світових цін на найбільш затребувані продукти харчування** – за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середнє значення Індексу продовольчих цін знижується дванадцять місяців поспіль, зокрема в березні на 2,1%. Наразі на фоні наявних логістичних обмежень найбільш чутливим до зміни зовнішніх котирувань є вітчизняний ринок рослинних олій, зокрема внутрішні ціни на соняшникову олію знижуються вже два місяці поспіль (на 0,7% у березні та на 0,4% у лютому);
- ✓ **покращення девальваційних очікувань** (за даними дослідження Info Sapiens у березні індекс девальваційних очікувань зменшився на 9,4 пункту до 125,7 пункту);
- ✓ **накопичення коштів українців за строковими вкладками** передусім в іноземній валюті на фоні відсутності поточного кредитування (за оперативними даними Національного банку в березні гривневі кредити, надані домашнім господарствам (крім фізичних осіб – підприємців), знизилися на 16,4% у річному обчисленні).

Довідково. Темпи зростання депозитів в іноземній валюті пришвидшилися після збільшення з 01.10.2022 Національним банком щомісячних лімітів (із 50 тис. грн до 100 тис. грн в еквіваленті) на купівлю громадянами безготівкової іноземної валюти з подальшим розміщенням на безвідкличний депозит від трьох місяців.

Динаміка цін в інших сегментах ринку свідчить про продовження стабільного тренду на збереження відносно низьких темпів інфляції.

Довідково. У березні зростання базової інфляції становило 1,3% (0,5% у попередньому місяці), внесок до загальної інфляції становив 0,7 в.п., та 19,8% у річному обчисленні (22,7% відповідно).

Небазова інфляція за розрахунками Мінекономіки збільшилася на 1,9% (на 0,9% у попередньому місяці), внесок – 0,8 в.п., на фоні збереження тиску на продовольчому ринку. У річному обчисленні небазова інфляція сповільнюється вже п'ятий місяць поспіль – до 23,5% (27,8% відповідно).

В цілому варто очікувати загальну інфляційну динаміку повільнішу, ніж минулорічну. Хоча, також, варто постійно зважати на високий ризик невизначеності, який несе в собі повномасштабна війна.

Рис. 7 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

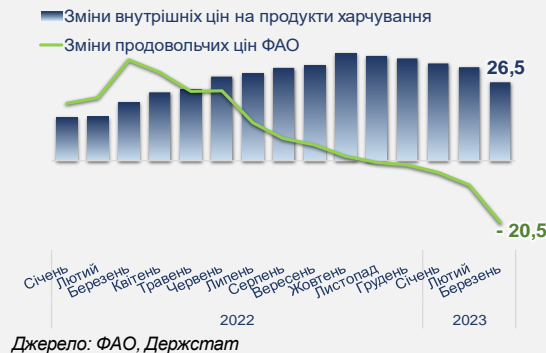

Рис. 8 Зміни цін на пальне, % у річному обчисленні

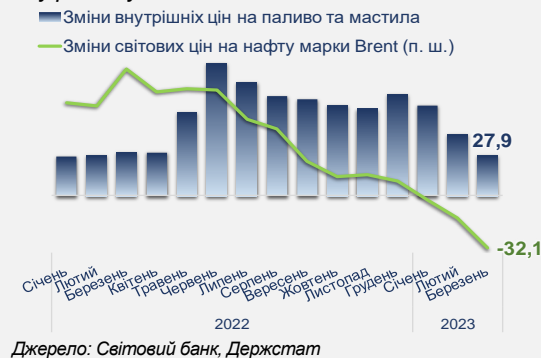
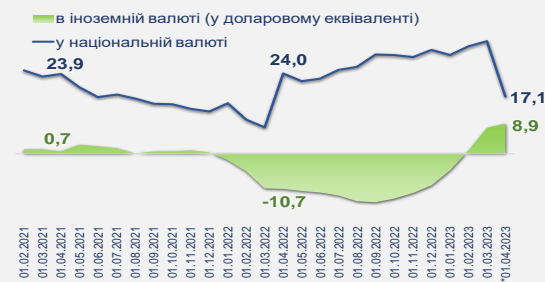
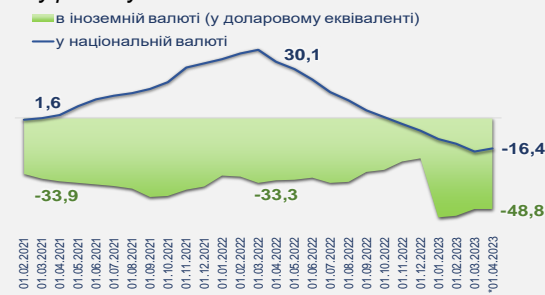

Рис. 9 Зміна депозитів, залучених на рахунки домашніх господарств (крім фізичних осіб – підприємців) у розрізі видів валют, % у річному обчисленні

* Оперативні дані
Джерело: Національний банк

Рис. 10 Зміна кредитів, наданих домашнім господарствам (крім фізичних осіб – підприємців) у розрізі видів валют, % у річному обчисленні

* Оперативні дані
Джерело: Національний банк

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Лютий 2023 року			Березень 2023 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	0,7	–	24,9	1,5	–	21,3
Базовий ІСЦ	0,5	0,29	22,7	1,3	0,74	19,8
Небазовий ІСЦ	0,9	0,40	27,8	1,9	0,79	23,5
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	1,5	0,63	31,8	2,2	0,93	26,8
Алкогольні напої, тютюнові вироби	1,1	0,11	22,4	1,0	0,09	22,1
Одяг і взуття	-3,2	-0,14	4,1	12,5	0,55	3,6
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,1	0,01	5,2	-0,1	-0,01	4,6
Водопостачання	1,6	0,00	1,6	0,0	0,00	1,6
Водовідведення	1,2	0,00	1,2	0,0	0,00	1,2
Електроенергія	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	0,0
Природний газ	0,0	0,00	-0,4	0,0	0,00	-0,4
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	0,2	0,0	0,00	0,2
Предмети домашнього вжитку	0,8	0,03	27,9	0,5	0,02	24,9
Охорона здоров'я	0,8	0,06	20,2	0,6	0,04	14,5
Транспорт	-1,7	-0,17	33,6	-0,9	-0,10	27,1
Паливо та мастила	-5,3	-0,19	42,0	-3,0	-0,11	27,9
Зв'язок	0,2	0,01	13,2	0,8	0,02	13,2
Відпочинок і культура	1,0	0,05	16,4	0,1	0,00	14,8
Освіта	0,3	0,00	9,4	0,2	0,00	9,6
Ресторани та готелі	1,0	0,03	23,0	1,1	0,03	22,3
Різні товари та послуги	0,8	0,03	19,3	0,5	0,02	18,5

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку